

Enheten för naturvård

Nora Holmäng SE0110327

Bevarandeplan för Natura 2000-område

(enligt 17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Inledning

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vilka mål som ska uppnås i bevarandet av ett Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I bevarandeplanen beskrivs vilka förutsättningar som krävs för att de utpekade arterna och livsmiljöerna ska upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus. Det har betydelse för tillämpningen av regelverket om Natura 2000-områden.

BEVARANDEPLANDatum
2016-12-20Beteckning
511-47329-2016

Namn	Nora Holmäng	Areal	25,8 ha
Natura 2000-kod	SE0110327		
Kommun	Södertälje		
Bevarandeplan fastställd av Länsstyrelsen	2007-02-05		
Bevarandeplan reviderad av Länsstyrelsen	2016-12-20		
Områdestyp och status	SAC-område enligt art- och habitatdirektivet		
Ägarförhållanden	Privat		

Ingående livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. Livsmiljöer.

Livsmiljökod	Livsmiljöns namn	Areal (ha)	Andel (%)
1630	*Strandängar vid Östersjön	7,2	28
6230	*Stagg-gräsmarker	1,4	5,4
6270	*Silikatgräsmarker	12,1	47

* Prioriterad livsmiljö – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU.

Ingående arter enligt art- och habitatdirektivet

Natura 2000-arter är arter som finns upptagna i bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv och skyddas därmed av Natura 2000-reglerna. I denna bevarandeplan nämns andra arter än de som är skyddade av Natura 2000-reglerna. Dessa arter har inte samma lagliga skydd såsom eventuella Natura 2000-arter.

Tabell 2. Arter.

Artens kod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn
Inga Natura 2000-arter finns rapporterade från området.		

Bevarandesyfte för Nora Holmäng

Bevarandesyftet och beskrivningen av livsmiljöer nedan utgör den beskrivning som ska upprättas i enlighet med 17 § förordningen om områdesskydd m.m. (FOM). Tillsammans med bevarandemål och bevarandeåtgärder i denna plan utgör de underlag som visar hur myndigheterna behöver arbeta för att motsvara kraven i 16 § FOM.

BEVARANDEPLAN

Datum
2016-12-20

Beteckning
511-47329-2016

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att bidra till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna.

Nora Holmängs prioriterade bevarandevärde och huvudsakliga motiv för utpekande är livsmiljön silikatgräsmarker, men områdets hävdgynnade värden finns även i de övriga livsmiljöerna.

Nora Holmäng ligger i ett stort område utpekade som riksintresseområde för naturvården (NRO01033 Tullgarn – Mörkö) just för sin höga koncentration av hävdgynnade värden knutna till ett småskaligt odlingslandskap med ålderdomlig struktur.

Runt Nora Holmäng finns gott om skyddade områden. 13 ytor som är naturreservat och/eller Natura 2000-områden och som innefattar hävdgynnade värden finns inom en radie av 7 kilometer runt objektet. Därutöver ytterligare några områden som endast innefattar skogliga värden.

Så länge området hävdas och uppbär miljöersättning för det finns inga andra prioriterade åtgärder för området.

Bevarandemål för Nora Holmäng

***Strandängar vid Östersjön (1630), *Stagg-gräsmarker (6230) och *Silikatgräsmarker (6270)**

- Arealen strandängar vid Östersjön, stagg-gräsmarker och silikatgräsmarker ska bibehållas.
- Vegetationen ska vara välhävdad av bete och/eller slåtter varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte eller endast i begränsad omfattning.
- Marken ska vara opåverkad av konstgödsling och stödutfodring, kalkning, dikning, insådd av för livsmiljön främmande arter.
- För livsmiljöerna typiska arter ska ha goda förutsättningar att finnas i livskraftiga bestånd.
- De för livsmiljön typiska arterna, till exempel stagg, hårstarr, låsbräken, tofsvipa och rödbena, ska finnas i livskraftiga bestånd.

Beskrivning av området

Strax norr om brofästet ligger Nora Holmäng, en stor sammanhängande öppen betesmark på västra Mörkö vars omgivning präglas av ett öppet, åkerdominerat kulturlandskap. Området tillhör godset Hörningsholm.

I hagens södra del finns en f.d. åkermark som idag är gräsbeväxt. Landskapselement i hagen är flera odlingsrösen, åkerhak samt åtminstone en brukningsväg. Flera fornlämningar finns inom Natura 2000-området. Här finns ett gravfält med 15 runda stensättningar och ett gravfält med 1 hög och 4 runda

BEVARANDEPLANDatum
2016-12-20Beteckning
511-47329-2016

stensättningar samt en ensam stensättning. Området har en markhistoria som slätteräng men hävdas numera som betesmark.

Området består av en relativt öppen hagmark, havsstrandängar och med tre barrskogsbevuxta höjder. I norra delen av området växer klibbal utmed stranden. Buskskiktet utgörs främst av en, slån och nypon och står partivis tätt. Några partier av betesmarken är gödselpåverkad. De områden som ingår i Natura 2000-området är i stort sett helt öppna. I stort sett är hela ängsserien företrädd inom området. Allt från hed till strandängsvegetation. Markvegetationen är således huvudsakligen frisk, men torra områden återfinns också inom området, liksom partier med fuktig markvegetation.

I de torra ängspartierna karaktäriseras florans av fårsvingel, backnejlika, brudbröd, baktimjan och spåtistel. På frisk till fuktig gräsmark återfinns mycket artrika växtsamhällen med arter som stagg, knägräs, pillerstarr, hirsstarr, blekstarr, darrgräs, låsbräken, rödkämpar, ängsvädd, ängsnycklar, Jungfru Marie nycklar, vildlin, solvända m.fl. I ett fuktigt parti, i nordvästra delen av området, växer hårstarr som här har sin enda kända förekomst på Mörkö. Denna art är idag hårt tillbakaträngd i det svenska odlingslandskapet och bör därför hållas under uppsikt. Havsstrandängen hyser växter som gåsört, blåsklöver, sumpgentiana, ormtunga, kärrespira och kustarun. Här påträffas även strandkrypa och havssälting.

Fågellivet är utmed stranden förhållandevis rikt. Häckar/rastar gör tofsvipa, rödbena, enkelbeckasin och ängspiplärka. Norafjärden med sitt delvis strömmande vatten lockar stundom till sig betydande mängder av dykänder, framför allt under vår och höst. Under sensommaren kan ibland rikligt med vadare uppehålla sig inom området som t.ex. grönbena, svartsnäppa, gluttsnäppa.

Insektsfaunan och svampfloran är inte närmare undersökt. Fåglar som regelbundet förekommer i området är törnskata, ärtsångare, törnsångare, hämpling, grönfink, steglits och gulspurv. Den mycket ovanliga höksångaren har häckat i området men ses numera sporadiskt.

Beskrivning av livsmiljöer

***Strandängar vid Östersjön (1630)**

Livsmiljön utgörs av strandbetesmarker och strandängar vid Östersjön av boreal typ med en salinitet (salthalt) vanligen under 1,5 % och en i regel lågvuxen vegetation. Dessa är eller har tills nyligen varit påverkade av slätter och/eller betesdrift. Vad beträffar Nora Holmäng hävdades området som slätteräng fram till 1800-talets slut.

Vegetationen är mer eller mindre tydligt zonerad och är påverkad av landhöjningen. Floran och faunan på havsstrandängar är generellt sett mycket artrik med många arter som inte finns i andra miljöer

Karaktärsarter närmast vattenlinjen är inom området bl.a. havssäv där innanför agnsäv, salttåg och krypven. Längre upp på stranden växer ormtunga, hundstarr

BEVARANDEPLAN

Datum
2016-12-20

Beteckning
511-47329-2016

och kustarun. Den mindre vanliga kärrspiran växer inom området. Såväl bladvass och havssäv har partivis kraftiga bestånd vid Nora Holmäng, vilket sannolikt beror på ett alltför svagt betestryck. Havsstrandängen i södra delen av området är dock välhävdat, men ju längre norrut man kommer utmed stranden, desto måttligare är beteshävden. Sammanfattningsvis kan konstateras är det är önskvärt med ett ökat betestryck på strandängarna och inom området i sin helhet. För att gynnsam bevarandestatus för denna livsmiljö ska upprätthållas är betesdrift med ett lagom avvägt betestryck av helt avgörande betydelse.

***Stagg-gräsmarker (6230)**

I södra delen av området finns mindre artrika partier där stagg utgör ett dominant inslag i grässvålen. Vegetationen uppvisar en stor variation. Området är öppet till sin karaktär men bitvis svagt hävdad. Fortsatt bete, gärna med ett högre betestryck än vad som är idag, är en förutsättning för att dessa nämnda arter ska ha gynnsam bevarandestatus.

***Silikatgräsmarker (6270)**

De friska till fuktiga delarna av Nora Holmäng har i tidigare skede varit hävdad som slåtteräng men hävdas idag som betesmark. Naturbetesmarker har generellt sett en artrik vegetation av hävdgynnade kärlväxter och svampar. Inom Nora Holmäng finns partier med naturlig fodermark där man kan hitta upp emot ett 30-40-tal växtarter per kvadratmeter. Däremot är det artfattigt i de områden som är gödselpåverkade.

Den f.d. åkern i söder är gödselpåverkad och saknar botaniska kvalitéer. I den centrala delen av området finns en tallplantering som nyligen har gallrats. I norra delen av området finns en skogsdunge som utgörs av äldre tall. Trädskiktets krontäckning får inte överstiga 25 % i torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ. Hävden får betecknas som måttlig. Typiska kärlväxter inom området är stagg, låsbräken, kattfot, ängsskära, smörbollar m.fl. Bland svampar märks vissa arter av vaxskivlingar och jordtungor. Fortsatt bete, gärna med ett högre betestryck än vad som är idag, är en förutsättning för att dessa nämnda arter ska ha gynnsam bevarandestatus. Hårstarr, en växtart som gått kraftigt tillbaka i landet, gynnas starkt av slåtter. Arten har här sin enda lokal på Mörkö. Det bör därför övervägas att sköta delar av området (där hårstarr finns) som slåtteräng, för att arten ska ha gynnsamma betingelser.

Örnbräken förekommer inom vissa områden och bör hållas efter.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt

En komplett lista är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts mest relevanta.

BEVARANDEPLAN

Datum
2016-12-20

Beteckning
511-47329-2016

***Strandängar vid Östersjön (1630)**

- Upphörd hävd.
- Igenväxning av träd och buskar.
- Markexploatering. Gräsmarken kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar, skogsplantering.
- Uppläggande av jordmassor.

***Stagg-gräsmarker (6230)**

- Upphörd hävd, som kan leda till att bladvass, havssäv samt träd och buskar ökar i mängd.
- Markexploatering. Strandängsområden kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar, ledningsdragningar etc.
- Dräneringar för att påskynda avrinningen från strandängen eller närbelägna marker kan helt eller delvis förstöra biotopen. Uppläggande av muddermassor.
- Kväveläckage från angränsande marker.
- Uppodling och invallningar. På grund av minskat behov av åkermark är detta ej ett överhängande hot idag.

***Silikatgräsmarker (6270)**

- Upphörd hävd.
- Igenväxning av träd och buskar.
- Markexploatering. Gräsmarken kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar.
- Uppläggande av jordmassor.
- Kväveläckage från angränsande marker.
- Uppodling och invallningar. På grund av minskat behov av åkermark är detta ej ett överhängande hot idag.

Bevarandeåtgärder med tidsplan**Gällande regler**

Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av området. Alla Sveriges Natura 2000-områden utgör dessutom riksintressen (enligt 4 kap MB), vilka ska beaktas vid prövning av ärenden och planläggning.

Strandskydd gäller enligt 7 kap 13-18 §§ MB inom delar av Natura 2000-området. Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden, t.ex. uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller t.ex. byggnader som

BEVARANDEPLANDatum
2016-12-20Beteckning
511-47329-2016

behövs för de areella näringarna och som måste finnas inom strandskyddat område.

Hela området ingår i betesfällor som till största delen planeras ingå i åtaganden om miljöersättning för skötsel av betesmarker och slåtterängar med särskilda värden. I området kommer de skötselvillkor som står i åtagandeplanerna att gälla.

Behov av ytterligare reglering

Åtagandet om miljöersättning behöver fastställas för att säkra att området hävdas. Därutöver finns inget behov av ytterligare reglering.

Tabell 3. Förslag till skötselåtgärder som komplement till vad som gäller i åtagandeplaner för Nora Holmäng. Åtgärder i kursiv är prioriterade.

Livsmiljö/art	Åtgärd	Tidsplan
Norra delen av området	Den norra delen av området bör skötas som slåtteräng. Detta motiveras av den värdefulla flora, med många ovanliga slåttergynnade växter som finns i området.	Årligen.
Övriga delen	<i>Bete.</i> Delar av området som har förväxt gräsvegetation kan med fördel betesputsas under sensommaren/hösten. Röjning av sly/buskar och annan igenväxningsvegetation.	Årligen. Vid behov. Vid behov.

Bevarandetillstånd i dag

Tabell 4. Bevarandetillstånd hos ingående livsmiljöer.

Livsmiljö/art	Bevarandetillstånd
*Strandängar vid Östersjön (1630)	Tveksamt.
*Stagg-gräsmarker (6230)	Gynnsamt.
*Silikatgräsmarker (6270)	Gynnsamt.

BEVARANDEPLANDatum
2016-12-20Beteckning
511-47329-2016**Inventeringar i området och andra referenser**

Länsstyrelsen i Stockholms län, 1993: *Äng och hage*, del 2.
Södertälje kommun, 1997: *Ängs- och hagmarksregister*.

Karta

Livsmiljöernas sifferkoder i kartan och dokumentet är korrekta liksom namnen i dokumentet. Livsmiljöernas namn i kartan kan dock vara felaktiga.

